

הַלְכוּת שֶׁבַת סִימָן שְׁמוֹ

ביאורים ומוספים

באיסור דרבנן. ורק אם רואה הוא נמלים, צריך להיזהר שלא לפסוק עליהן. וכן דעת הגר"ש אויערבך (ש"י"כ פ"ז ה"ג) לגבי הליכה על גבי רשא באופן שפסיק רישא שבאחת מפסיעותיו יתלשו עשבים, שמו"מ מותר הדבר, כיון שבכל פסיעה בפני עצמה אין ודאות שייתלש עשב. ואף לפתוח דלת מוקר, כשספק אם ניתקו את הנורה מערב שבת, דעת הגר"ש אויערבך (ש"י"כ פ"ז ה"ג) שמו"מ, משום שהדבר ספק פסיק רישא לשעבר. אך העיר (ש"י"כ) שיתכן שיש להעמיד את הנורה על חזקתה הראשונה, ולנקוט שלא כיבה אותה מבעוד יום.

[משנ"ב ס"ק יח]

ח"ב תש"א⁽²⁶⁾ וכו', פטור אכל אסור⁽²⁷⁾ וכו', לצוד בו עכברים⁽²⁸⁾. ודין זה המבואר במג"א (ס"ק ט), שחיוב רק אם נכנסה החיה למצודה מיד בשעת פריסתה, כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק א) שיתכן שנאמר רק כשאוחז את המצודה בידו, או כשנותן את המצודה על החיה. אך החזו"א עצמו פסק קצת בדבר, שיתכן שחיוב אפילו אם נתפסה החיה לאחר זמן, כיון שמעשה פריסת המצודה עדיין קיים (שונה הלכות ס"א).

אמנם, לגבי המכניס חיתים לריחיים של מים בשבת, ולגבי האופה בתנור בשבת, כתב הביה"ל לעיל (סי' רנב סי"ה ד"ה להשמעת) שחיוב אף על פי שאין התוצאה נגמרת מיד, כיון שמו"מ הפעולה מתחילה מיד. ובמקום הפסד, כתב הביה"ל לקמן (סי' שלד סי"ב ד"ה גרם) שהותר לעשות מלאכה באופן של גרמא.

(28) וכן להניח פיתות במצודה כדי שיבואו בעלי החיים ויתפסו, דעת הגר"ש קרליץ (תורת המלאכות הצד סוף ס"ק יז) שאסור, משום שהוא גרם צידה, וגרמא אסורה מדרבנן.

[שעה"צ ס"ק כא]

דקריא לה דלא פתחית⁽²⁹⁾.

(29) וכן כתב לעיל (סי' שיד ס"ק יא), שדעת הגר"א שפסיק רישא בדרבנן אסור, אכן הוסיף, שכשהוא בתוספת צירופים מסוימים, אפשר להקל כשיטת התרומת הרשן.

[ביה"ל ד"ה ולכן]

ולא תישנין למצוד⁽³⁰⁾ וכו', הרי דגם בדרך הפלוי בספק דלשעבר גספן אמרין דבר שאינו מתקנן מיד, בדרך הפלוי⁽³¹⁾.

(30) ואיסור צידה, כתב לקמן (סי' שיח ס"ק פ) שיש אומרים שהוא איסור מן התורה, ויש אומרים שהוא איסור מדרבנן.

(31) ובביאור הדבר, כתב השביתת השבת (כללי מלאכות שבת סי"ח) שישור ההיתר בדבר שאינו מתכוין הוא מפני שחסר במלאכת מחשבת, ולכן כשמסופק אם תיעשה המלאכה, אינה מלאכת מחשבת. וכן כתבו בשו"ת מלמד להועיל (אה"ע סי' קב) והגר"ש אויערבך (שולחן שלמה סי' ז), שרק לגבי שבת, שבה נאמר דין 'מלאכת מחשבת', יש להקל בספק פסיק רישא לשעבר. מאידך, בחי' הרעק"א על השו"ע (יו"ד סי' פו סי' ד"ה בהג"ה) מבואר שחוקלא בספק פסיק רישא נאמרה אף לענין ביטול בשר בחלב [וראה בחי' הגר"ש שקוף כתובות סי' ד אות א ושערי יושר שער ג פ"ה ד"ה ובעיקר הענין].

אמנם, לגבי רחיצת פניו במיני סבון, שהוא מסופק אם טיבעם להשיך שיער [שהספק אינו אלא חסרון ידיעה על מציאות טבעית ברורה, נתיבות שלום מהגר"ש גלבר, כללי מלאכת מחשבת סי' י אות ו] כתב בביה"ל לקמן (סי' שכו סי"ט ד"ה בדבריהם) שאסור לרחוץ בהם.

[ביה"ל ד"ה ויש]

בדאי אין להקטיר את הפירות הקוביים שפאח אותם⁽³²⁾.

(32) ואף אם נשארו כמה זבובים בארון עם האוכל, צידד הגר"ש אויערבך (ש"י"כ פ"ז ה"ג קמז) שמו"מ לסגור את הדלת, מפני שניכר שהתעסק להוציאם ולא לצודם, והוא פסיק רישא דלא ניהא ליה בדבר שאין במינו ניצוד.

[משנ"ב ס"ק יז]

ד"ה לא הוי פסיק רישא⁽²⁰⁾.

(20) ובביאור הדבר, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' צד) שכל עוד שאין הכרח שתיעשה המלאכה, אין מעשיו מתיחסים אלא לצד ההיתר שבפעולתו.

ובאופן שהוא קרוב לפסיק רישא, ראה ביה"ל לעיל סי' רעז סי"א ד"ה שמא, ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק טו]

יג"ב הוא דבר שאין קמינו נצוד⁽²¹⁾.

(21) ואף שאנשים רבים צדים זבובים, ביאר הגר"ש קרליץ (חוט שני ח"א סי' יא אות ב ע"מ קבר) שמו"מ אין הם נחשבים כדבר שבמינו ניצוד, כיון שאין מטרת האנשים אלא לסלקם מפניהם, ולא להשתמש בהם, ואין להתחשב במיעוט האנשים שצדים אותם לצרכי רפואה וכדו', מפני שבטלה דעתם אצל כל אדם.

[שעה"צ ס"ק יח]

כיום דמי פרי דרבנן, משום הכי קמי קריאנו מקנן⁽²²⁾.

(22) ובשעה"צ לקמן (סי' שלו ס"ק ב) כתב, שההיתר כאן בתרי דרבנן הוא בפסיק רישא דלא ניהא ליה, וכן כתב החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק א), אמנם, כתב החזו"א (ש"י"כ ס"א ס"ק א) שהותר זה אינו מוכרע, ואין לו מקור מהגמ'. ולגבי פתיחת ספר אשר כתובות בו מילים על חרי הדפים מבחוץ ובפתיחת הספר נמחקות המילים, כתב שם שראוי להחמיר שלא לפתוחו, אף על גב שהוא פסיק רישא [דלא ניהא ליה, חוט שני ח"א פ"ב ס"ק ג] בתרי דרבנן.

אמנם, כשהיתרי דרבנן אינם פטור בעצם המלאכה, אלא פטור כללי משום חסרון במלאכת מחשבת [כגון מקלקל, וכלאחר יד, ומלאכה שאין צריכה לגופה], כתב בשעה"צ שם שיש להחמיר בפסיק רישא דלא ניהא ליה, וכן מבואר במשנ"ב שם (ס"ק יט). וכן כתב בשעה"צ שם (ס"ק י) לגבי טאטוא הבית במטאטא מקש וכדו', שאף על פי שהוא פסיק רישא דלא ניהא ליה [בתרי דרבנן, מקלקל וכלאחר יד], מ"מ לבתחילה אין כדאי לעשות כן. וכן לגבי מחיקת אותיות שעל גבי עוגה, לא היקל לקמן (סי' ש"מ ס"ק יז), ובשעה"צ שם (ס"ק כב) אלא כששובר את האותיות בפיו בדרך אכילה.

[משנ"ב ס"ק טז]

דעני שקשפותם הקלי בורחין הכל ממש⁽²³⁾ וכו', ולקח חשיב צידה בל"י⁽²⁴⁾ וכו', אין להחמיר כל-כך⁽²⁵⁾.

(23) ובביאור הדבר, כתב החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק טו), שלא נאסרה צידה אלא כשמכניס את הבעלי חיים תחת ידו, ועל ידי כך הוא יכול לשלוט בהם. ולכן בזבובים שבתובה, שאין ביכולתו לשלוט עליהם, מפני שבשעה שהתיבה סגורה אין הזבובים תחת ידו, וכשנפתחת ברחיים הם מיד, לא נאסר לסגור את התיבה לדעה זו, אפילו מדרבנן.

(24) והחזו"א כתב (ש"י"כ), שבדבורים נחשב האדם כשולט עליהן בעודן בכורת, מפני שרוצה שיהיו שם, מחמת התועלת שיש לו מיצור הדבש בשחיתתן שם, וכניסתן לכורת וזחי צידתן, מה שאין כן בזבובים, שאין לו כל מטרה והנאה משהיותם שם.

(25) וכן מי שיש לו פצע בכף רגלו, ואם ילך כמה הלכות במשך השבת פסיק רישא הוא שיצא דם, אך בכל הליכה והליכה בפני עצמה [אף שיש בה פסיעות רבות], אין הדבר פסיק רישא, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני ח"א קונטרס מלאכת מחשבת אות ח) שמו"מ לו ללכת, מפני שהוא ספק פסיק רישא באיסור דרבנן.

וכן לגבי הליכה במקום שיש בו נמלים, דעת הגר"ש קרליץ (ש"י"כ פ"ז ה"ג קמז) שהדבר פסיק רישא שיהרגו נמלים בכל פסיעה, מותר ללכת שם, מפני שהריגתן אינה אסורה אלא מדרבנן, לפי שאין לו צורך בהריגתן, וכל פסיעה היא ספק פסיק רישא, ולכן אין צורך לבדוק לפני כל פסיעה על מה הוא עומד לפסוק, כיון שהוא ספק פסיק רישא דלא ניהא ליה

ז פלים שזבובים קום שאם יתפסו סים בו הדבורים שיהיו נצודים, לא אחר בפניו.

ז מה שפאח בעניו ים אין קמינו נצוד, אסור פסיק רישא.

שום דבר אחר בין אם יש חור קטן מתר, ד"ה לא הוי סבינא לה לקמ"א כה לא ה"ה יכול צוד⁽²¹⁾: (טז) ויש ש"ס אימא להקריא נקב אסור. משום שאני דלא מקרי יחין הכל ממש⁽²²⁾. גדולים קצת, אי וקש"ח פסק עקר, ועל-פי יד שהפריט הקוביים עוד אינה זבובים, דהוא דבר שאין צלח. כשמה מפני שאינו מקרי. לו הדבורים עליו ויכולים לצאה על-ידיה, אפילו אחר, אכל קשאין בקלמא דרבנן. ח"ב תש"א⁽²⁶⁾.

זב המגן אברקה. נצודה לצוד בו (ו) שנקנס לפניה יתכן: (כ) ונצל דין שאין שפכי

למחם ולא תישנין דלשעבר גספן בי יודעה וקא קמי. כשפנה ברוח כה וכן, דמתקב שיש אם הפריט הקוביים למעלה שלא דקדק: להשפוט ממקום השלשון פרוץ וזב פנו, אכל חור גדול פ. א. דאי לא ה

טור: (י"א) אלה ושי"א: (כ"א) מגן ותקבא וקבא פרימגדים: